

Kroměříž | Detail mlýnu

Identifikační údaje

Adresa	Kroměříž Těšnovice, samota Hertlov 63 767 01
Okres	Kroměříž
Katalogové číslo	Burian neuvádí
Katastrální území	Těšnovice
GPS	49° 15' 59.5" 17° 25' 19.9"
Mapová značka	Holandský / Objekt bez technologie
Poloha vůči obci	400 m SV od středu obce
Číslo kulturní památky	-
Přístupnost	Nepřístupný
Rok stavby	asi 1441
Rok zániku	

Stručný popis

Počátek tohoto mlýna na samotě Hertlov je zatím obestřen tajemstvím. Tuto lokalitu neuvádí ani V. Burian ve své zásadní práci. V roce 1441 se v obecní kronice poprvé hovoří o mlýnu. Vzhledem k tomu, že v obci není žádný potok musí jít o mlýn větrný. Zřejmě je to předchůdce současného mlýna holandského typu, neboť tento typ se u nás stavěl až daleko později. Existuje ústně předávaná informace, že mlýn nesloužil na mletí obilí, ale k mletí pískovce. Stával totiž na okraji pískovcového lomu a po ukončení práce v lomu již nepracoval. Ověření této informace však vyžaduje další historické bádání.

Další zprávy pocházejí až z minulého století, kdy se dozvídáme, že kroměřížský knihkupec Bedřich Hertl obecní větrák zrenovoval jako svoje letní sídlo, přistavěl k němu vilu a hospodářské stavení. Okolo staveb vznikla velká zahrada s ovocnými i okrasnými stromy. Mlýn změnil několikrát majitele až v roce 1952 byl Dr. Jánský donucen předat objekt JZD, které v něm zřídilo líheň kuřat. V současné době je objekt i se zahradou soukromým rekreačním objektem, veřejnosti nepřístupným.

Objekt mlýna má rozměry obdobných mlýnů tj. průměr 9 m a výšku asi 8 m. Střecha je dnes krytá taškami. Ve stěnách obrostlých břečťanem jsou vysoké dveře a velká okna. Objekt je ve vzrostlé zahradě, takže i když dříve musel být dominantou kraje, dnes není odnikud vidět. (obr.6/64)

Historie

Historie Aleš Dubovský: Z historie Kroměříže, Místní část Těšnovice – Trávník 1998

obecně SAMOTA HERTLOV

Leží na návrší severovýchodně od obce Těšnovice skryta za hradbou stro-mů. Objekt tvoří obytná budova historizujícího stylu a kruhový, patrový pavilónek, který vznikl přestavbou původního větrného mlýna holandského typu s otočnou střechou a lopatkami. Zajímavé je, že mlýn není uveden v soupisu větrných mlýnů, které zpracoval V. Burian.

Samota dostala název po svém obnoviteli Bedřichu Hertlovi, knihkupci Kroměříže. Ten nechal upravit obecní větrák na letní sídlo, přistavět vilu a hospodářské stavení. Okolo samoty byly vysázeny smrky a ovocné stromy. Za-hradu a sad obhospodařoval zahradník, který měl v objektu zdarma byt. Maji-tel se odstěhoval do Štýrského Hradce, kde koupil větší pozemky. Novými majiteli se stali manželé Klvaňovi a po nich MUDr. Janský. Podle záznamu v obec-ní kronice byla samota v roce 1933 vykradena. Zloději odcizili zlaté náramky, koberce, šatstvo a další. Odcizené věci byly krátce nato nalezeny. Při osvobo-zení obce za II. světové války dopadlo na Hertlov 17 granátů. V roce 1952 byl majitel MUDr. Janský donucen předat objekt k obhospo-dařování JZD. Objekt byl adaptován na odchovnu kuřat. V červnu 1955 byla drůbežárna pro nerentabilitnost likvidována a roku 1959 byl vrácen objekt pů-vodnímu majiteli a pak dále prodán.

Vyhledáno z Těšnovské kroniky

Manskou část vsi držel r. 1389 Filip, syn Jaškův, z rodu neznámého r. 1392 píše se Filip de Snellensvalde. Prodal ten-kráté léno Benešovi z Tlustomast za 24 hř. Po tom následoval na manství Petr z Trpína, jenž je asi koupil současně s dědičnou polovicí vsi r. 1397. Víme jen, že r. 1403 učinil na ně přísahu manskou v ruce nového biskupa Lacka z Kravař. R. 1412 držel je Havel z Málkova a po něm syn jeho Jan, který se manství r. 1440 vzdal. Biskup Pavel dal část po něm Mendlíkovi z Greiffen-berka. Byl to jen dvoulánní dvůr s nějakým kouskem lesa, pastvisk a luk. Na tuto částku nastoupil již r. 1441 Jiří Kužel z Žeravic, syn Jana Kužele. Větší část léna, totiž dvůr, tvrziště (area pro fortalitio), mlýn, 7 menších podsedků, krčmu várečnou (taberna braxatilis), háje řečené Koryta v Kotojedech a půl vsi Těšnovic se sedmi pololány, krčmou várečnou, třemi podsedky a polovicí podacího získal r. 1441 Jindřich z Bařic od paní Many Čížovcovy. Ten manství toto držel ještě r. 1451, kdy na ně přísahal novému biskupovi Janovi XII. a r. 1455, kdy nastoupil biskup Bohuš ze Zvole. R. 1460 přísahal biskupovi Tasovi z Bozkovic, ale prodal je již r. 1461 Zichovi Kuželovi z Žeravic. Menší část, která byla příslušná k lénu bařickému, byla mezi tím stále při Kvasicích. R. 1455 přísahal na ni biskupovi Bohušovi Jan Kužel z Kvasic a r. 1460 biskupovi Tasovi Jiří Kužel. Jiříkovi Kuželovi z Žeravic a z Kvasic se podařilo, že sloučil se svým statkem kvasickým i druhou část léna těšnovského a dostal r. 1465 povolení biskupa Tasa, aby mohl vzíti na spolek na obě bratrovce svého Arnošta Kužele a strýce Hynka. V zápise o tom nemluví se již ani o mlýně ani o krčmě.

Ze všeho, co jsme dosud o dědictví i o manství těšnovském vypravovali, viděti lze uvědomělou snahu držitelů sousedního velikého zboží kvasického, aby ve svých rukou spojili obě části Těšnovic, čímž také získali celého práva podacího: polovice jim náležela jako manům biskupským a druhá jako majitelům alodu.

Architektura

Stav nemovitosti	Zcela přestavěn - bez historické hodnoty
Typ	Holandský
Dominantní stavební konstrukce	Zděná - kamenná
Historické prvky	
Parametry	

Technologie

Technologické vybavení

Popis technologického vybavení

Technologické vybavení

Stopy po neexistující mlýnské technologii

Doplňkový provoz

Doplňkový provoz - popis

Historické prvky
Parametry

Literatura a prameny

Zajímavosti

Ostatní

Fotogalerie

Základní obrázky

